O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY MAJLISI QONUNCHILIK PALATASI

12-avgust
2026

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"

O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 35 yilligi

"MAMLAKATIMIZDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENTNING ROLI"

Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

iqtisod_77

+998 93 718 40 07

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 442 sahifa.
2026-yil, avgust

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

KIRISH

EKOLOGIK QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA “YASHIL” TARAQQIYOT BORASIDAGI PARLAMENT NAZORATI

Xamzayev Abdushukur Xudoykulovich
O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasidagi
O‘zbekiston ekologik partiyasi fraksiyasining rahbari

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xonimlar va janoblar!

Jahonda kechayotgan iqlim o‘zgarishi, biologik xilma-xillikning qisqarishi, suv resurslari tanqisligi, yerlarning degradatsiyasi va atrof-muhit ifloslanishi kabi ekologik tahdidlar barcha davlatlar oldida umumiy vazifalarni qo‘ymoqda. Bu esa ekologik xavfsizlikni ta’minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda barqaror rivojlanishning huquqiy asoslarini mustahkamlashni davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilashni taqozo etmoqda.

“Yashil” taraqqiyotni ta’minlash zamon talablariga javob beradigan qonunchilik bazasini shakllantirish, uni muntazam takomillashtirib borish hamda qabul qilingan qonunlar ijrosi ustidan samarali parlament nazoratini ta’minlash bilan chambarchas bog‘liqdir.

Muhim ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy ahamiyatga ega bo‘lgan ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishga qaratilgan ekologik qonunchilik samaradorligini oshirish muhim omil hisoblanadi.

So‘nggi yillarda Yangi O‘zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologik xavfsizlikni ta’minlash va “yashil” iqtisodiyot tamoyillarini hayotga keng joriy etishga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlarning huquqiy poydevorini mustahkamlash hamda ularning ijrosini ta’minlashda parlamentning o‘rni va mas’uliyati tobora ortib bormoqda.

Ekologik xavfsizlikni ta’minlash va “yashil” taraqqiyotga erishish har qanday davlatning puxta o‘ylangan huquqiy siyosatiga bevosita bog‘liqdir. Shu nuqtai nazardan, so‘nggi yillarda Yangi O‘zbekistonda ekologik sohadagi qonunchilikni xalqaro standartlar asosida takomillashtirishga qaratilgan tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Eng avvalo, 2023-yilda xalqimizning xohish-istaklari asosida qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi muqaddimasidagi «mamlakatimizning bebaho tabiiy boyliklarini ko‘paytirishga, hozirgi va kelajak avlodlar uchun asrab-avaylashga hamda atrof-muhit musaffoligini saqlashga astoydil ahd qilib...» degan jumlalar ham bu borada mamlakatimiz o‘zining aniq va mustahkam pozitsiyasiga ega ekanini anglatadi. Bundan tashqari, Bosh Qomusimizda ijtimoiy, iqtisodiy huquqlar qatori «ekologik huquq» tushunchasi kiritildi.

Xususan, fuqarolarning qulay atrof-muhitga bo‘lgan huquqi, tabiiy boyliklarni asrab-avaylash hamda kelgusi avlodlar manfaatlarini ta’minlash davlatning ustuvor vazifalaridan biri sifatida belgilandi.

Keyingi yillarda o‘rmonlardan foydalanish, yaylovlarni muhofaza qilish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, ekologik audit, gidrometeorologiya, organik mahsulotlar ishlab chiqarish, ichimlik suvi ta’minoti hamda suv resurslarini boshqarish sohalarida qabul qilingan qonunlar mazkur yo‘nalishda yaxlit huquqiy tizimni shakllantirishga xizmat qildi.

So‘nggi yillarda mamlakatimizda ekologik qonunchilikni takomillashtirishda quyidagi yo‘nalishlar ustuvorlik kasb etdi:

birinchidan, atrof tabiiy muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlikni ta’minlash;
ikkinchidan, iqlim o‘zgarishi oqibatlarini yumshatish va oldini olish, “yashil” iqtisodiyotni rivojlantirish;
uchinchidan, yerdan foydalanish va muhofaza qilish;
to‘rtinchidan, yer osti boyliklaridan foydalanish va muhofaza qilish;
beshinchidan, suvdan foydalanish va muhofaza qilish;
oltinchidan, o‘simlik dunyosidan foydalanish va muhofaza qilish;
yettinchidan, hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish;
sakkizinchidan, atmosfera havosini muhofaza qilish qonunchiligi;
to‘qqizinchidan, gidrometeorologiya sohasi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

2016–2025-yillarning o‘zida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida 30 ga yaqin qonun qabul qilinib, ular ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishning zamonaviy tizimini yaratish uchun poydevor bo‘ldi.

Jumladan, “Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to‘g‘risida”, “O‘simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to‘g‘risida”, “O‘rmon to‘g‘risida”, “Qayta tiklanuvchi energiya manbalari to‘g‘risida”, “Ekologik audit to‘g‘risida”, “Gidrometeorologiya faoliyati to‘g‘risida”, “Organik mahsulotlar to‘g‘risida”, “Tuproqni muhofaza qilish va uning unumdorligini oshirish to‘g‘risida”, “Ekologik ekspertiza, atrof-muhitga ta’sirni baholash va strategik ekologik baholash to‘g‘risida”, “Issiqxona gazlarining chiqarilishini cheklash to‘g‘risida”gi yaxlit va yangi tahrirdagi qonunlar hamda Suv kodeksining qabul qilinishi mamlakatimizda ekologik siyosatning huquqiy asoslarini yangi bosqichga olib chiqdi.

Mazkur qonunlar nafaqat tabiiy resurslarni muhofaza qilishning huquqiy mexanizmlarini takomillashtirdi, balki iqlim o‘zgarishiga moslashish, “yashil” iqtisodiyotni rivojlantirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish, biologik xilma-xillikni asrash hamda ekologik xavfsizlikni ta’minlashga qaratilgan davlat siyosatining huquqiy poydevorini mustahkamladi.

Bugungi kunda ekologik qonunchilikning asosiy vazifasi faqat tabiatni muhofaza qilish bilan cheklanmaydi. U investitsiya siyosatini shakllantirish, resurslardan samarali foydalanish, “yashil” texnologiyalarni rag‘batlantirish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish hamda aholining munosib hayot sifatini ta’minlashning muhim huquqiy omiliga aylanmoqda.

Mamlakatimiz xalqaro huquqning teng huquqli subyekti sifatida bir qator xalqaro hujjatlarga qo‘shildi.

Xususan:

Qonunchilik palatasi majlislarida hukumat a’zolarining Qonunchilik palatasi deputatlari savollariga javoblarini eshitish — “Hukumat soati”;

davlat organlari rahbarlarining o‘z faoliyati masalalari yuzasidan axborotini eshitish;

Qonunchilik palatasi tomonidan davlat organlarining mansabdor shaxslariga qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi masalalari yuzasidan parlament so‘rovi yuborish;

Qonunchilik palatasining tegishli qo‘mitasi tomonidan davlat organlari rahbarlarining axborotini eshitish;

qonun hujjatlarining ijrosi holatini va huquqni qo‘llash amaliyotini tegishli qo‘mita tomonidan o‘rganish hamda qonunosti hujjatlarining qabul qilinishi yuzasidan monitoringni amalga oshirish;

deputatlik so‘rovlari yuborish va boshqa shakllarda amalga oshirilmoqda.

O‘zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi va uning deputatlari ham mazkur jarayonlarda faol ishtirok etmoqda.

2025-yil davomida Ekologik partiya fraksiyasi tashabbusi bilan ekologik masalalar yuzasidan 2 marotaba hukumat a’zolarining axboroti eshitildi va davlat organlarining mansabdor shaxslariga 3 marotaba parlament so‘rovi yuborildi.

Shu bilan birga, fraksiya yig‘ilishlarida sohadagi qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi yuzasidan 13 marotaba tegishli mansabdor shaxslarning axborotlari eshitildi.

Hurmatli anjuman ishtirokchilari!

Fraksiyamiz Qonunchilik palatasi deputatlari bilan hamkorlikda kelgusida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi qonunlarni tizimlashtirish, qonunlarda huquqiy tartibga solish mexanizmlarini aniq belgilashga qaratilgan qonun loyihalari ustida ish olib bormoqda.

Jumladan:

ekologik qonunchilikni tizimlashtirish va kodifikatsiyalashga qaratilgan O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya kodeksini maromiga yetkazish;

“Hayvonlarni shafqatsiz munosabatdan himoya qilish to‘g‘risida”gi qonun loyihasini;

“Atmosfera havosini muhofaza qilish to‘g‘risida”gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

“Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar to‘g‘risida”gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

“Chiqindilar to‘g‘risida”gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

“Atrof-muhit monitoringi to‘g‘risida”gi yangi qonun loyihasini ishlab chiqish oldimizda turgan ustuvor vazifalar hisoblanadi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xulosa o‘rnida aytishimiz mumkinki, Yangi O‘zbekistonda ekologik qonunchilikni takomillashtirish va “yashil” taraqqiyotni ta’minlash jarayonida parlament nafaqat qonun qabul qiluvchi oliy vakillik organi, balki qabul qilingan qonunlarning hayotga to‘liq va samarali tatbiq etilishi ustidan ta’sirchan nazoratni amalga oshiruvchi muhim konstitutsiyaviy institut sifatida ham alohida o‘rin tutadi.

Ishonchim komilki, mazkur xalqaro konferensiya doirasida bildiriladigan ilmiy yondashuvlar, amaliy takliflar va ilg‘or tajribalar ekologik qonunchilikni yanada takomillashtirish, o‘zaro tajriba almashish hamda barqaror va “yashil” taraqqiyot maqsadlariga erishish yo‘lida muhim muhokama maydoni bo‘lib xizmat qiladi.

E’tiboringiz uchun rahmat!

MUNDARIJA

AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA EKOLOGIK TA'LIM, JAMOATCHILIK ISHTIROKI VA SHAXSIY JAVOBGARLIK: 2025–2026-YILLARDAGI INSTITUTSIONAL O'ZGARISHLAR TAHLILI 16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich

BMTNING BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI MILLIY DARAJADA AMALGA OSHIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA USTUVOR YO'NALISHLAR 24
Teshaboyev To'lqin Zakirovich

YASHIL IQTISODIYOTNI IQTISODIY VA HUQUQIY QO'LLAB-QUVVATLASH, INSTITUTSIONAL MEXANIZMLAR VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI 31
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna

TAKOMILLASHTIRISH: YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLAR VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI 37
Shamsiddin Allayarov

EKOLOGIYA SOHASIDAGI QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI 45
S. Sh. Utemuratova

EKOLOGIK BARQARORLIK — YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTINING MUSTAHKAM POYDEVORI 49
G'afforov X. L.

MENEJMENT VA BIZNES BOSHQARUVIDA EKOLOGIK, YONDASHUV, ESG TAMOYILLARI, "YASHIL" STRATEGIYA VA KORPORATIV BOSHQARUV MEXANIZMLARI 58
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

РОЛЬ ГРУППЫ ДЕПУТАТОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ 65
Алиханов Борий Батирович
Сангинов Саидрасул Сайдакпарович

YASHIL ISLOHOTLARNI AMALGA OSHIRISH HAMDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL PARTIYALARNING GLOBAL AHAMIYATI 69
Xursanov Kamoljon Erkinjon o'g'li
Qo'chqorov Islomjon Nurali o'g'li

RESPUBLIKAMIZDA EKOLOGIK SIYOSAT VA XAVFSIZLIK MASALALARI 73
Raximov Oybek Raimovich
Xofizov Baxriddin Turdievich

AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA JAMOATCHILIK ISHTIROKI VA TA'LIM IMKONIYATLARI (STEAM YONDASHUVI MISOLIDA) 76
N. Matkarimova

O'ZBEKISTONDA YOSHLAR PARLAMENTINI MUHIM DEMOKRATIK INSTITUT SIFATIDA SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI VA ISTIQBOLDAGI REJALAR 80
Abdullayev Muxammadqodir Mashxur o'g'li
Xushvaqtov Feruzbek Ilxom o'g'li

СОТРУДНИЧЕСТВО ПАРЛАМЕНТА УЗБЕКИСТАНА С ННО В ПОВЫШЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ НАСЕЛЕНИЯ 83
Сангинов Саидрасул Сайдакпарович

OROLBO'YI MINTAQASIDA «SUV IQTISODIYOTI» VA «YASHIL OBLIGATSIYALAR» (GREEN BONDS) TIZIMINI YANADA RIVOJLANTIRISHDA PARLAMENT NAZORATI VA QONUNCHILIK MEXANIZMLARI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 87
Otamuratov Oybek Baxtiyorovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

INKLYUZIV YONDASHUV ASOSIDA EKOLOGIK TARBIYANI TASHKIL ETISHNING IJTIMOIY PEDAGOGIK IMKONIYATLARI 93
Xodjayeva Mohira Mirzahmadovna

KORXONALARNING BARQAROR RIVOJLANISH TIZIMIDA EKOLOGIK VA IJTIMOIY KO‘RSATKICHLAR AUDITI 97
Akbarov Azizbek Abdusattarovich

O‘ZBEKISTONDA XALQARO BIZNESNING BARQAROR RIVOJINI TA’MINLASHDA MARKETING VA YASHIL INNOVATSIYALARNING ROLI VA AHAMIYATI 103
Sayfullayeva Nigora Fayzulla qizi

TOZA HUDUDDAN YASHIL TAFAKKURGA — EKOLOGIK ISLOHOTLARNING AMALIY NATIJALARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) 107
Alimardonova Z. M.

SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH — BARQAROR TARAQQIYOT OMILI 111
Jo‘rayev Komiljon Begmonovich
Xudoyqulov Avloqul Nurmanovich

IQLIM O‘ZGARISHIGA MOSLASHISH SHAROITIDA SHAHAR VA SANOAT HUDUDLARINI «YASHIL» ZONALASHTIRISHNING HUQUQIY KAFOLATLARI 114
Berdiqulova Munira Faxriddin qizi

EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA XALQARO HUQUQIY STANDARTLARNI O‘ZBEKISTON QONUNCHILIGIGA IMPLEMENTATSIYA QILISH: XALQARO MAJBURIYATLAR IJROSI USTIDAN PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 118
Egamberdiyeva Sevara Baxodir qizi

EKOLOGIK MASALALARDA PARLAMENTLARARO HAMKORLIK VA XALQARO TAJRIBA ALMASHINUVI 123
Ergasheva Nodira Toxir qizi

IQLIM O‘ZGARISHIGA MOSLASHUV SIYOSATIDA FARG‘ONA VILOYATINING YEROSTI SUVLARI MONITORINGI 127
Abdulxayev Zoxidjon

O‘ZBEKISTONDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI TA’MINLASHDA PARLAMENT NAZORATINING NATIJADORLIGI: INSTITUTSIONAL MEZONLAR 132
Saburova Juldizxan Axmetovna

O‘ZBEKISTONDA IQLIM O‘ZGARISHINING AMUDARYO HAVZASI VA OROLBO‘YI HUDUDIDAGI SUV RESURSLARI HAMDA QISHLOQ XO‘JALIGIGA TA’SIRI 137
Mamadiyarov Dilshod Uralovich
Xodjiyev Alisher Kuldashevich

IQLIM O‘ZGARISHINING ZAYTUN NAVLARINING GULLASHIGA TA’SIRI 140
Yormatova D.Y.
Xaydarkulov S.

BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI AMALGA OSHIRISHDA PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH 143
Jo‘rayeva Shahina Narzullayevna

IQLIM MUAMMOLARI VA ULARNI YUMSHATISHGA DOIR AMALIY YECHIMLAR 146
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna
Qodirova Shahnoza Ziyodulloyevna

YASHIL BELBOG‘LAR NEGA KERAK? 149
Yormatova Dilorom Yormatovna

MAMLAKATIMIZDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA PARLAMENTNING ROLI: XOTIN-QIZLAR ISHTIROKI VA JAMOATCHILIK NAZORATI 154
Sharipova Diyora Botirovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA EKOLOGIK MADANIYAT VA KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH USULLARI 158
Toshturdiyev Nurbek Nurali o'g'li
Hakimova Mahbuba

EKOLOGIK TA'LIM VA TARBIYANI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING AHAMIYATI 163
Qutlymuratov Baxitbay Xojabayevich

ARASTUNING ONG VA TABIAT HAQIDAGI TA'LIMOTINING SHARQ FALSAFASIGA TA'SIRI 166
Umaraliyeva Gulchexra Baxodirjonovna

ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВОЧНОЙ ИНДУСТРИИ: ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ И ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ 169
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

TALABA-YOSHLARDA EKOLOGIK-HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 172
Habibjonov Izzatbek Dilshodjon o'g'li

MINTAQAVIY EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA O'RMON FONDI IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH HAMDA PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH 177
Egamberdiyev Shaxzod Baxodir o'g'li

MARKAZIY O'ZBEKISTON SUV QUSHLARI GELMINTOFAUNASINING HUDUDLAR KESIMIDA TAQSIMLANISHI 182
Soliyeva Gulnoza Daniyarovna

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОЛУЧЕНИЯ ТОФУ ИЗ СОЕВОГО МОЛОКА С ПРИМЕНЕНИЕМ РАЗЛИЧНЫХ КОАГУЛЯНТОВ И ОЦЕНКА ЕГО КАЧЕСТВА 185
Ш. А. Ишниязова
Д. Нурвафаева
К. О. Додаев

PARIJ IQLIM BITIMI VA BRM 13-MAQSADINI AMALGA OSHIRISHDA PARLAMENT DIPLOMATIYASI: XALQARO MAJBURIYATLARNING MILLIY QONUNCHILIKKA INTEGRATSIYASI 188
Abdullayeva Shahlo Shokir qizi
Muitov Davron Sabirovich

FOND BOZORIDA INVESTORLARNING INVESTITSION XULQ-ATVORINI TAKOMILLASHTIRISHDA MOLIYAVIY SAVODXONLIKNING AHAMIYATI 193
Karimova Nurjahon Olim qizi

EKOLOGIK MADANIYAT — KELAJAK OLDIDAGI MAS'ULIYAT: AHOLINING EKOLOGIK ONGINI YUKSALTIRISHDA TA'LIM VA TARBIYANING O'RNI 197
Rustamova M. M.

O'ZBEKISTON SHAHARLARIDA KO'KALAMZORLASHTIRISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI: EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA DAVLAT SIYOSATI VA PARLAMENTNING ROLI 200
Asomxonova Rayxonaxon
Xolova Shoxista Abduvositovna

O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHDA FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARINING O'RNI 204
Dadaboyev Husanboy G'ofurovich

YOSHLARDA EKOLOGIK VATANPARVARLIK HISSINI SHAKLLANTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI 210
Oripov Ahmadjon Muhammadjonovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQLIM O‘ZGARISHI VA «YASHIL» IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY MAJLISINING HUQUQIY HAMDA INSTITUTSIONAL FAOLIYATI 214
Raxmanov A. M.

TOG‘-KON FAOLIYATINING EKOLOGIK TA’SIRINI BAHOLASH VA KAMAYTIRISHNING ILMIY ASOSLARI 217
Abduniyazov Xusan

IQLIM O‘ZGARISHI VA SUV TANQISLIGI 222
Xushvaqtova X. S.

EKOLOGIK MADANIYATNI YUKSALTIRISHDA PARLAMENT VA FUQAROLIK JAMIYATI HAMKORLIGI: IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLIL 226
Alikulov Xusniddin Akbarovich

IQLIM O‘ZGARISHIGA MOSLASHISH VA UNING SALBIY OQIBATLARINI YUMSHATISH 231
Mavlonova Madinabonu

EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA O‘ZBEKISTON EKOLOGIK PARTIYASI FRAKSIYASI VA MAHALLIY KENGASH DEPUTATLARINING O‘RNI 234
Elmirzayev Bahrom Toshkentovich

EKO-KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TA’LIMNING O‘RNI VA METODIK YONDASHUVLARI 238
Raxmanova Zebiniso Po‘latovna
Raximov Oybek Raimovich

РАЗРАБОТКА НАУЧНЫХ ОСНОВ СТРАТЕГИИ ЭКОЛОГИЧЕСКИ УСТОЙЧИВОГО ТРАНСПОРТА 243
Шадиметов Юсуфжан Шадиметович
Айрапетов Дмитрий Алексеевич

ACADEMIC STAFF PERFORMANCE AND HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN MODERN UNIVERSITIES 246
Sultonboyeva Munira Bahodirovna
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi

SUG‘URTA XIZMATLARI BOZORINI BOSHQARISHGA OID ILMIY YONDASHUVLARNING EVOLYUTSIYASI 252
Kurbonov S.A.

ОРГАНИЗАЦИОННАЯ ГОТОВНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА К ПЕРЕХОДУ К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ 257
Абдуллаева Одинахон Гайратжон кизи

ANZUR PIYOZI URUG‘LARINING LABORATORIYA SHAROITIDA UNISH XUSUSIYATLARI 262
Uzoqova Zubayda Javliyevna
Nizomova Maxsuda Usmankulovna

XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI 267
Abdikayumov Bekzod Turdiniyozovich

YASHIL RAQAMLI INFRATUZILMA VA SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA KONTENT TAQSIMLASH TIZIMLARINING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O‘RNI 270
Xujamatova Shaxlo Abdusalom qizi

AHOLI DAROMADLARINING SHAKLLANISH MANBALARI, TARKIBI VA TAQSIMLANISH MUNOSABATLARI 275
Abidova Shahnoza Abduvaliyevna

TO‘QIMACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING IQTISODIY SAMARADORLIGI 279
Nurullayeva Mexribon Muratovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ЭКОСИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА 283
Абзалова Нозимахон Нодирбек кизи

INFRATUZILMA LOYIHALARINI TASHABBUSLI BUDJET ORQALI MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI 287
Mirzayev Xursanmurod Egamberdiyevich

LOYIHALARDA RISKLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY USULLARI VA ULARNING AHAMIYATI 291
Abdukarimova Aziza Hamid qizi

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KORXONALARNING STRATEGIK BARQARORLIGINI TA'MINLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 294
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich
Dilmurodov Komiljon Ahmad o'g'li

INFRATUZILMA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT VA FUQAROLAR SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI 297
Yarbazarov Shavkat Butayevich

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ УПРАВЛЕНИЯ ГОСТИНИЧНЫМ БИЗНЕСОМ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ 300
Нигматова Сугдиена Жалолиддин кизи

TEMIR YO'L SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI 302
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich

MOLIYAVIY INVESTITSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA RISK, DAROMADLILIK VA LIKVIDLIKNING O'ZARO BOG'LIQLIGI 306
Primova Dilafruz To'lqinovna

O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA KREDIT SKORINGI JARAYONLARIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING QAMROVI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 308
Nabiyeva Feruza Odilovna

O'ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI MILLIYLASHTIRISHNING TASHKILIY-HUQUQIY VA INSTITUTSIONAL ASOSLARI 312
Turopov Yorqin Sharapovich

TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA PORTFELINI "YASHILLASHTIRISH" VA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 315
Soliyev Muhammad Umar Baxromjon o'g'li

HEMIS BILAN INTEGRATSIYALASHGAN INKLYUZIV RAQAMLI TA'LIM PLATFORMASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI INVESTITSIYA QAYTIMI (ROI) ASOSIDA BAHOLASH 319
Xolmonov Shodiyor Karshiboyevich

YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON UCHUN USTUVOR YO'NALISHLAR 321
Afenov Nursultan Nugmatillayevich

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫМИ ПОТОКАМИ В ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛЕ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ 325
Туйчиев Ш. Ш.

YO'LOVCHI TASHISH SAMARADORLIGINING INSTITUTSIONAL DETERMINANTLARI 329
Kurambayev Alisher Saburbayevich

НОВЫЙ ЗАКОН РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН «О РЫНКЕ КАПИТАЛА»: ЧТО МЕНЯЕТСЯ ДЛЯ ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ 333
Калбаева Карина Ахметуллаевна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

HUDUDIY KLASTER MODELI ASOSIDA MAKTAB MENEJMENTINI MAQBULLASHTIRISH: TAYANCH-RESURS MAKTAB MEXANIZMI VA SAMARADORLIK MEZONLARI 336
Rajapova Guldona Usman qizi

OLIY TA'LIM MUASSASALARINING RAQAMLI YETUKLIGINI BAHOLASH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 339
Kungratov Ilmurod Qo'zibay o'g'li

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION MENEJMENT STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 342
Pulatova Dildora Abdushukurovna

INVESTITSION FAOLLIKNING IQTISODIY MAZMUNIGA DOIR NAZARIY QARASHLAR 347
Asatova Shahzodaxon Zabixillo qizi

REZERVUARDAGI BENZINNING PORTLASH UCHUN XAVFLI KONSENTRATSIYALARINI ANIQLASH 350
Xakimov Abror Maksimovich

MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARIDA KADRLAR ZAXIRASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI TAHLILI 355
G'aniyev Elyor Sobirjonovich

NAQD PUL MUOMALASINI QISQARTIRISH VA YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI KAMAYTIRISH: JANUBIY KOREYA TAJRIBASI VA MAKROFISKAL XULOSALAR 361
Shonazarov Ashurali Akabayevich

SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION BOSHQARUV USULLARI 365
Xusanova Malohat Mingnorovna

IJTIMOIY SOHADA INNOVASION RIVOJLANISHNI STRATEGIK BOSHQARISH SAMARADORLIGINI KOMPLEKS BAHOLASH 368
Xolmuratov Jahongir Salimbek o'g'li

KREDIT RISKLARINI BAHOLASH VA MONITORING QILISH USULLARI 370
Asadov Qodirjon Nasirovich

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA XODIMLARNI RAG'BATLANTIRISH OMILLARINI KLASTER TAHLILI ASOSIDA DIFFERENSIATSIYALASH: PILOT TADQIQOT NATIJALARI 375
Masharipov Jasur Rozmedovich

MEHMONXONALARNING ONLAYN REPUTATSIYASINI KOMPLEKS BAHOLASHDA MORI INDEKSIDAN FOYDALANISH 377
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI XODIMLAR FAOLIYATINI BAHOLASH TIZIMLARIDA IDROK ETILGAN ADOLATNING O'RNI 380
Akramova Nilufar Beknazar qizi

O'ZBEKISTONDA SPELEOTURIZM OBYEKTLARINI BOSHQARISH MODELI 384
Djalalov Shaxrux Anvarovich

LOYIHALARNI BOSHQARISHDA SOLIQQA TORTISH VA BUXGALTERIYA HISOBINING AHAMIYATI 387
Pirnazarova Madina Rustam qizi

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH 389
Sh. Bayramova

SUN'IY INTELLEKT — TO'QIMACHILIK KORXONASINING TASHKILIY-TEXNOLOGIK RESURSI SIFATIDA 392
Madrahimova Onajon Javlon qizi

XALQARO MEHNAT BOZORIGA O'RTA BO'G'IN KADRLARNI TAYYORLASHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNING MEXANIZMLARI 394
Masharipov Farrux O'tkirovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O‘ZBEKISTON DAVLAT BYUDJETI DAROMADLARINING IJROSI VA SOLIQ TUSHUMLARINING O‘RNI 401
Ashirbayev Odilbek Aminbayevich

O‘ZBEKISTON HUDUDLARIDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING JORIY HOLATI VA ASOSIY MUAMMOLARI 404
Mo‘minjonov Anvarbek Sayfitdin o‘g‘li

SUN’IY INTELLEKT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINING KREDIT PORTFELI RISKLARINI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 407
Qurbonov Ilhom Jumaqulovich

REGIONAL WAGE DISPARITIES IN UZBEKISTAN, 2017–2025: DIVERGENCE AT THE TOP, CONVERGENCE IN THE MIDDLE 418
O‘roqov Mamurali Odil o‘g‘li

AUDITORLIK TASHKILOTLARIDA “DUE DILIGENCE” XIZMATINI ISHCHI HUJJATLAR BILAN INTEGRATSIYALASHGAN BOSQICHMA-BOSQICH MODEL ASOSIDA TASHKIL ETISH 421
Sidiqov Dilmurod Xasanboy o‘g‘l

TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI XIZMATLARNI RIVOJLANTIRISH VA MIJOZLARGA XIZMAT KO‘RSATISH SIFATINI OSHIRISH 424
Parpiyeva Ra’no Abdurasulovna

KORXONALAR INVESTITSIYA FAOLLIGINI TA’MINLASHDA SOLIQLARNING RAG‘BATLANTIRUVCHI ROLINI OSHIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI 427
Ilyasova Barno Axmadovna

TOVAR BELGILARIDAN TIJORAT MUOMALASIDA FOYDALANISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 432
Ermetova Shoira Xasanovna

ОЦЕНКА БАНКАМИ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ 436
Назарова Диера Бахадировна

QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA INNOVATSION RIVOJLANISHNI BOSHQARISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 439
Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA DAVLAT QARZI HAJMI VA TARKIBIY TUZILISHI: TASHQI VA ICHKI QARZ DINAMIKASI TAHLILI 442
Sayfitdinov Xasanboy Dilshodovich

O‘ZBEKISTONDA DAVLAT QARZI HAJMI VA TARKIBIY TUZILISHI: TASHQI VA ICHKI QARZ DINAMIKASI TAHLILI

Sayfitdinov Xasanboy Dilshodovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Tezisda O‘zbekistonda davlat qarzi dinamikasi tahlil qilingan bo‘lib, uning hajmi, YaIMga nisbati, tashqi va ichki qarz tarkibi, valyuta va foiz stavkalari bo‘yicha tuzilishi yoritilgan. Shuningdek, davlat qarzini boshqarish tushunchasining tor va keng mazmundagi yondashuvlari, uning moliyaviy vosita va boshqaruv obyekti sifatidagi mohiyati hamda davlat qarzini boshqarish tizimi elementlari tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar: davlat qarzi, tashqi qarz, ichki qarz, davlat qarzini boshqarish, budjet barqarorligi, foiz stavkalari, valyuta tarkibi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi, makroiqtisodiy siyosat.

Abstract. The thesis analyzes the dynamics of public debt in Uzbekistan, including its volume, ratio to GDP, the structure of external and domestic debt, and its composition by currency and interest rates. It also examines narrow and broad approaches to the concept of public debt management, the essence of public debt as a financial instrument and an object of management, as well as the key elements of the public debt management system.

Keywords: public debt, external debt, domestic debt, public debt management, budget stability, interest rates, currency composition, Ministry of Economy and Finance, macroeconomic policy.

Аннотация. В тезисе проанализирована динамика государственного долга в Узбекистане, включая его объём, отношение к ВВП, структуру внешнего и внутреннего долга, а также его состав по валютам и процентным ставкам. Кроме того, рассмотрены узкий и широкий подходы к понятию управления государственным долгом, его сущность как финансового инструмента и объекта управления, а также основные элементы системы управления государственным долгом.

Ключевые слова: государственный долг, внешний долг, внутренний долг, управление государственным долгом, бюджетная устойчивость, процентные ставки, валютная структура, Министерство экономики и финансов, макроэкономическая политика.

KIRISH

O‘zbekistonda davlat qarzi dinamikasini tahlil qilishda rasmiy manbalar, jumladan, Iqtisodiyot va moliya vazirligi ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, 2023–2024-yillar davomida umumiy davlat qarzi hajmi o‘sish sur’atini saqlab qolgan. Xususan, 2023-yilning to‘rtinchi choragida qarz miqdori 34,927 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan bo‘lsa, 2024-yilning shu davriga kelib, bu ko‘rsatkich 40,199 mlrd AQSh dollarigacha oshgan. Shu bilan birga, davlat qarzining yalpi ichki mahsulotga nisbati ham mos ravishda taxminan 34,4 foizdan 35,0 foiz atrofigacha ko‘tarilgan.

Iqtisodiy nuqtai nazardan, mazkur holat mamlakatda investitsiya dasturlari va infratuzilmani rivojlantirish loyihalarini moliyalashtirish, shuningdek, davlat budjeti barqarorligini ta’minlash maqsadida qarz resurslarini jalb etish amaliyoti davom etayotganini anglatadi. Shu bilan birga, Xalqaro valyuta jamg‘armasi hisobotlarida davlat qarzi bilan bir qatorda davlat kafolati ostidagi majburiyatlar hamda davlat korxonalari qarzlarini o‘z ichiga olgan kengroq davlat sektori qarz yukini ham alohida baholab borish maqsadga muvofiqligi qayd etiladi.

Tashqi va ichki davlat qarzi dinamikasiga oid asosiy ko‘rsatkichlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, 2023-yil IV chorak holatiga tashqi qarz hajmi 29,639 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan bo‘lib, umumiy qarz tarkibida uning ulushi 85 foizga teng bo‘lgan. Shu davrda ichki qarz 5,288 mlrd AQSh dollarini yoki umumiy qarzning 15 foizini tashkil qilgan.

2024-yil IV chorakka kelib esa tashqi qarz 33,720 mlrd AQSh dollarigacha o‘sib, umumiy qarz tarkibidagi ulushi 84 foiz atrofida shakllangan. Ichki qarz hajmi ham o‘sishni davom ettirib, 6,479 mlrd AQSh dollariga yoki qarzning 16 foizigacha yetgan. Shunday qilib, 2023-yil oxiriga nisbatan 2024-yil oxirida umumiy qarz o‘sishining asosiy qismi tashqi qarz hisobiga ta’minlangan bo‘lib, tashqi qarz hajmi 4,081 mlrd dollarga, ichki qarz esa

1,191 mlrd dollarga ko‘paygan.

Shuningdek, 2024-yil davomida choraklar kesimida ham umumiy davlat qarzi izchil o‘sib borgani kuzatiladi: birinchi chorakda 35,349 mlrd dollar bo‘lgan qarz ikkinchi chorakda 37,235 mlrd dollarga yetgan, uchinchi chorakda 39,079 mlrd dollarga ko‘tarilgan va yil yakunida, to‘rtinchi chorakda, 40,199 mlrd dollar darajasiga chiqqan. Bu holat qarz dinamikasi yil davomida bosqichma-bosqich va barqaror o‘sganini ko‘rsatadi.

2024-yil IV chorak ma’lumotlariga ko‘ra, tashqi davlat qarzining tarkibiy tuzilishi tahlil qilinganda, qat’iy foiz stavkalari asosida jalb qilingan majburiyatlar 17,938 mlrd AQSh dollarini tashkil etib, umumiy tashqi qarzning taxminan 45 foiziga to‘g‘ri keladi. Shu bilan birga, o‘zgaruvchan foiz stavkalariga bog‘langan qarz qismi 15,643 mlrd dollar yoki qarz portfelining 39 foizi atrofida shakllangan. Valyuta tarkibi nuqtai nazaridan qaralganda, tashqi qarz majburiyatlarining katta qismi xorijiy valyutada shakllangan bo‘lib, uning ulushi taxminan 82 foizni tashkil qiladi. Muddatlar bo‘yicha tahlil shuni ko‘rsatadiki, tashqi qarz qariyb to‘liq uzoq muddatli segmentga mansub bo‘lib, majburiyatlarning asosiy qismi bir yildan ortiq to‘lov muddatiga ega.

Ichki qarz hajmi ham o‘sib borayotgan bo‘lsa-da, uning iqtisodiyotga nisbatan salmog‘i tashqi qarzga qaraganda ancha past darajada saqlanmoqda. Xususan, 2024-yil IV chorak holatida ichki qarzning YaIMga nisbati 5,6 foizni tashkil etgan bo‘lsa, tashqi qarz ko‘rsatkichi 29,3 foiz darajasida shakllangan. Bu esa qarz portfelida tashqi qarzning nisbatan yuqori ulushi saqlanayotganini ko‘rsatadi. Mazkur holatdan kelib chiqib, davlat qarzi siyosatida bir qator muhim yo‘nalishlarga alohida e’tibor qaratish maqsadga muvofiq. Birinchidan, tashqi qarz ulushi yuqori bo‘lgan sharoitda valyuta kurslari o‘zgarishi bilan bog‘liq xatarlarni boshqarishga e’tibor qaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Ikkinchidan, o‘zgaruvchan foiz stavkalariga bog‘liq qarz salmog‘ini hisobga olgan holda foiz stavkalari bilan bog‘liq xatarlarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish maqsadga muvofiq. Uchinchidan esa, ichki qarz bozorini izchil rivojlantirish orqali qarzlarni qayta moliyalashtirish jarayonlarida muvozanatni ta’minlash muhim yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Shuningdek, rasmiy statistika ma’lumotlarida qarz hajmining choraklar kesimidagi o‘zgarishi hamda uning valyuta, stavka va muddat bo‘yicha tarkibi ochiq taqdim etilayotgani tahlil imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu esa, o‘z navbatida, davlat qarziga xizmat ko‘rsatish xarajatlari va budjet daromadlari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni alohida iqtisodiy modellar orqali chuqurroq baholash imkonini yaratadi.

Davlat qarzi iqtisodiy taraqqiyot jarayonida shakllanib, milliy iqtisodiyotning muhim moliyaviy elementlaridan biriga aylangan. U, bir tomondan, iqtisodiy tizimning tarkibiy elementi sifatida namoyon bo‘lsa, ikkinchi tomondan, turli moliyaviy va institutsional omillarni birlashtirgan murakkab va yaxlit mexanizm sifatida shakllangan. Shu bois, davlat qarzi bir vaqtning o‘zida ham moliyaviy vosita, ham davlat moliyasini boshqarish tizimida tartibga solinadigan obyekt sifatida namoyon bo‘ladi.

Moliyaviy instrument sifatida davlat qarzi makroiqtisodiy siyosatni amalga oshirishda fiskal boshqaruvning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Bu orqali davlat organlari pul muomalasi holati, moliya bozorlari faolligi, investitsiya jarayonlari, ishlab chiqarish sur’atlari, bandlik darajasi va iqtisodiyotdagi boshqa muhim ko‘rsatkichlarga ta’sir ko‘rsatish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shu ma’noda, davlat qarzi iqtisodiy barqarorlik va iqtisodiy faollikka ta’sir ko‘rsatuvchi moliyaviy mexanizmlardan biri sifatida qo‘llaniladi. Shu bilan birga, davlat qarzi moliyaviy boshqaruv tizimida yaxlit obyekt sifatida ham qaraladi. Chunki u davlat boshqaruvi faoliyatining amaliy va moliyaviy jihatlarini aks ettiradi. Vakolatli davlat organlari qarz siyosatini amalga oshirish jarayonida qarz majburiyatlarini jalb qilish, ularning muddatlari va samaradorlik ko‘rsatkichlarini belgilash, qarz instrumentlarini chiqarish va muomalaga kiritish tartibini belgilash, davlat kafolatlarini berish hamda ular bo‘yicha moliyaviy majburiyatlarni o‘z vaqtida bajarish mexanizmlarini belgilash kabi vazifalarni amalga oshiradi. Shu tariqa, davlat qarzini boshqarish davlat moliyaviy siyosati samaradorligini ta’minlovchi muhim yo‘nalish sifatida namoyon bo‘ladi.

Davlat qarzini boshqarish tushunchasi iqtisodiy adabiyotlar va amaliyotda odatda ikki xil yondashuv — tor va keng mazmunda izohlanadi. Tor ma’nodagi yondashuvda davlat qarzini boshqarish, avvalo, davlat tomonidan qarz majburiyatlarini shakllantirish, ularni moliya bozorida joylashtirish va investorlar o‘rtasida taqsimlash jarayonlarini qamrab oladi. Shu bilan birga, ushbu jarayon davlat qarzi bo‘yicha foiz to‘lovlarini o‘z vaqtida amalga oshirish, asosiy qarz summasini qaytarish, mavjud qarzlarni qayta moliyalashtirish hamda qarz yukini optimal darajada ushlab turishga qaratilgan amaliy chora-tadbirlarni ham o‘z ichiga oladi. Bundan tashqari, davlat qarzini boshqarishning tor ma’nodagi talqinida davlat qimmatli qog‘ozlari bozorining barqaror ishlashini ta’minlash, uni tartibga solish, investorlar ishonchini mustahkamlash va bozor infratuzilmasini rivojlantirishga qaratilgan tashkiliy va huquqiy mexanizmlar ham muhim o‘rin tutadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tahlil natijalari O‘zbekistonda davlat qarzi hajmi 2023–2024-yillarda o‘sish tendensiyasini saqlab qolganini, qarz portfelida esa tashqi qarzning nisbatan yuqori ulushi mavjudligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ichki qarz hajmining ham bosqichma-bosqich ortib borayotgani qarz manbalarini diversifikatsiya qilish imkoniyatlarini

kengaytiradi. Davlat qarzining valyuta tarkibi, foiz stavkalari va muddatlari bo‘yicha tuzilishini muntazam tahlil qilish qarz majburiyatlarini samarali boshqarish hamda fiskal barqarorlikni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Kelgusida davlat qarzini boshqarishda tashqi va ichki qarz o‘rtasidagi mutanosiblikni saqlash, valyuta va foiz stavkalari bilan bog‘liq xatarlarni hisobga olish hamda ichki qarz bozorini izchil rivojlantirish maqsadga muvofiq. Shuningdek, qarz mablag‘laridan foydalanish samaradorligini baholash, davlat qarziga xizmat ko‘rsatish xarajatlarini budjet imkoniyatlari bilan uyg‘unlashtirish va qarz portfeli tarkibini muntazam monitoring qilish davlat qarzi siyosatining barqarorligini mustahkamlashga xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasining 2014-yil 6-maydagi O‘RQ-370-son “Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuniga o‘zgartish va qo‘shimchalar kiritish haqida”gi Qonuni // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi. – LexUZ. – URL: https://lex.uz/docs/2382409
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015-yil 24-apreldagi PF-4720-son “Aksiyadorlik jamiyatlarida zamonaviy korporativ boshqaruv uslublarini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi. – LexUZ. – URL: https://lex.uz/docs/2635197
3. Бегматова Д.Б. Совершенствование методологии и методов оценки эффективности корпоративного управления в акционерных обществах: монография. – Ташкент: Fan va texnologiyalar, 2014. – 198 с.
4. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. – Киев: Эльга, Ника-Центр, 2007. – 521 с.
5. Haydarov N.X. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida korxonalar investitsion faoliyatidagi moliya-soliq munosabatlarini takomillashtirish masalalari: iqtisod fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. – Toshkent, 2003. – 34 b.
6. Карлибаева Р.Х. Эффективная организация системы финансового менеджмента в акционерных обществах: монография. – Ташкент: Iqtisodiyot, 2011. – 127 с.
7. Malikov T.S. Moliya: xo‘jalik yurituvchi subyektlar moliyasi: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2010. – 276 b.
8. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. – Москва: ИНФРА-М, 2013. – 208 с.
9. Toshmurodova B., Xamdamov O. Moliyaviy menejment: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2012. – 160 b.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Maqsudov Hasan

2026. № 4-maxsus son

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz